

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 20.000.—; pentru particulari Lei 5000.—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 3000.—; Abonament de sprijin Lei 50.000.—, în străinătate Lei 10.000.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 200.—

Fondator: Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Redactor responsabil: Dr. Mihai Veliclu

SUMARUL: I. L.: Două proiecte de organizare bancară din anii 1860 și 1866. — ** Adunarea generală ordinară a „Solidarității”. — I. N. Bratu: Funcționarii particulari sibieni la răspântia timpurilor de azi. — Dr. Eugen Munteanu-Mărgineanu: Banca „Frăția” din Agnita.

Două proiecte de organizare bancară din anii 1860 și 1866

1. BCU Cluj / Central

La împlinirea unui secol dela apariția celui dintâi proiect de organizare a creditului bancar românesc în sudul Carpaților, s'a publicat în coloanele „Revistei Economice”¹⁾ un articol comemorativ, schițând principiile de care fusese călăuzit autorul acestui proiect: Constantin, fiul pitarului Barbu Bălcescu (din satul Bălcești jud. Argeș pe Valea Topologului).

Textul proiectului fusese reprodus integral după broșura tipărită cu slove chirilice la 1845, — ca anexă la studiul introductiv publicat de Gh. Stanciu,²⁾ Autorul studiului introductiv motivează reproducerea textuală a proiectului prin interesul științific și frumusețea expunerii socotind lucrarea lui C. Bălcescu drept „o izbutită altoire apuseană în realitatea economică românească” și atribuindu-i un „simț practic unic în romantismul liberalist al pașoptismului”... Această socotință ar fi îndreptățită, dacă

s'ar putea face dovada că din prefinsa altoire izbutită ar fi răsărit cât de puțină roadă în ogorul vieții financiare românești. Dar nu este cazul, o astfel de dovadă lipsind cu desăvârșire până în clipa de față. Insuși autorul studiului menționat nu ezită a mărturisi că, cercetând viața de mai târziu și cariera lui Constantin Bălcescu — fost ministru de finanțe³⁾ și, scurt timp, chiar președinte al unui consiliu de miniștri în timpul lui Cuza — nicăeri nu a mai reușit să întâlnească urmele acestei preocupări a lui dela vârsta de 32 de ani.⁴⁾ Constantin Bălcescu — născut la 1813, cu șase ani deci înainte de nașterea fratelui său, a distinsului istoric și vizionar politic Nicolae Bălcescu — a trăit până la adânci bătrânețe († 1902). Ar fi avut deci timp de ajuns, poate nu-i vor fi lipsit nici ocaziile potrivite să-i determine a-și reaminti obligația ce-și asumase prin publicarea proiectului său în broșura dela 1845, care purta în josul copertei indicațiunea: „se împarte grațuit”.

¹⁾ Nr. 41—44 din 3 Noembrie 1945, p. 155—158.

²⁾ Gh. Stanciu, *Costache Bălcescu... Intâlnirea încercare de înființare a unei case de economii în Principatele Române la 1845*, București 1936 p. 20—34.

³⁾ D. Slăvescu, *Vistiernicii lui Cuza Vodă în revista Analele Economice și Statistice*, București 1946, p. 20—21 și *idem*, Winterhalder, *director al Casei de Depozite și Consemnațiuni*, *ibidem* p. 129—150.

⁴⁾ *ibidem* p. 19.

II.

Despre alte două proiecte de organizare a creditului bancar românesc va fi vorba de astădată, denotând amândouă preocupări personale în această chestiune, fără să fi avut autorii lor stăruința necesară spre a-și cobori proiectele din sfera considerațiilor teoretice pe tărâmul înfăptuirilor practice.

În ordine cronologică ar trebui considerat ca al doilea proiect¹⁾ cel publicat în ziarul *Românul* din București (Nrii 108, 109 și 112 din 18 și 21 Aprilie 1860) cu titlul *Casa pentru păstrarea economiilor și case de împrumutare*. Autorul, un Austriac românizat, cu numele *Enric Winterhalder* după cum arată d-l profesor Eugen Demetrescu în teza sa de doctorat²⁾ — colaborator activ și tovarăș de întreprindere tipografică al lui Constantin A. Rosetti, încă de pe la 1845, se afirmase ca economistul gazetei *Românul* și ca „un adept al liberalismului economic, cu destule cunoștințe în materie“... mărturisind crezul că „*libertatea absolută este principiul vital al comerțului*“³⁾

Deși toți contemporanii săi din Țara Românească erau pătrunși de necesitatea și de faloasele unor așezăminte de credit, W. constata cu mâhnire că nu se găsea „nimeni care să puie mâna la lucru“... Pricina „apatiei culpoase... care era necunoscută părinților noștri“ credea el a o fi descoperit în lipsa de îmboldire și de încurajare... „am pierdut încrederea în puterile noastre și lăsăm lucrurile să meargă, cum pot, fără a pune mâna să îndreptăm cele rele. Cunoaștem originea răului, simțim efectele sale în toate zilele, suntem uniți în aceeași părere că trebuie să ieșim odată din amorțirea, care ne-a cuprins, dar aici ne poprim și niciunul nu voeste să ia inițiativa, să facă întâiul pas“... Demonstrează cu cifre că, depunând cineva regulat în fiecare lună câte 10 Lei în casa de economii, în loc de 3000— Lei

va avea la sfârșitul anului al 25-lea suma de 6.182— Lei, covârșind „acumularea dobânzilor cu 182— Lei suma îndoită a banilor depuși pe nesimțite“.

După demonstrația cu cifre urmează înșiruirea argumentelor de ordin economic, social, moral și educativ, în favoarea așezămintelor de credit, de cari tocmai Românii au cea mai mare trebuință, fiind ele în cazul unei administrații scrupuloase „cel mai bun mijloc spre a combate, spre a stărpi mizeria claselor muncitoare. Aceste instituțiuni nu numai că deșteaptă gustul economiei, dar îmbunătățesc moralitatea lucrătorului, îl fac a găsi plăcere în muncă, a fugi de cheltuieli deșerte, ce nu produc niciun folos, îl îndeamnă a-și iubi mai mult familia și a simți mai bine demnitatea sa de om și de cetățean, căci posesiunea este cimentul, care leagă pe om de patria lui... Interesul este factorul, care pune toate în mișcare și virtutea celor mai mulți oameni n'are altă sorginte decât interesul lor bine înțeles. Fără îndoială există și excepțiuni, sunt oameni cari au luat o altă busolă a conduitei lor decât interesul, cari fac binele numai pentru că e bine și chiar cu paguba lor, dar numărul lor este mărginit și mulțimea cea mare nu se pune în mișcare decât printr'un interes oarecare“.

În felul acesta înțelegea Winterhalder să sublinieze importanța morală-educativă a proiectului său, adăugând: *Am văzut însumi* luîndu-se câte un *sfanțih de galben*, dobândă pentru 15 zile, ceea ce face 185 la sută pe an... Prelungindu-se starea actuală a lucrurilor, mizeria va merge crescând și nu vom întârzia a avea și în țara noastră ceea, de care am fost feriți până acum, un proletariat. Știu oare capitaliștii noștri, ce este proletariatul? Nu le voi da definiția cuvântului, ea este cuprinsă în strigătul general al lucrătorilor Parisului în anul 1848: „*Vivre en travaillant ou mourir en combattant*“ (a trăi lucrând sau a muri luptând). Aceste puține cuvinte, eșite din inima poporului, exprimă mai bine decât cea mai elocintă definițiune mizeria claselor muncitoare, proletariatul modern. — Ce este de făcut? O lege contra usurei? N'ar folosi nimic. Să înființăm o casă de împrumutare și să unim acest institut cu casa pentru păstrarea economiilor.

¹⁾ În *Istoricul Cassei de depuneri și consemnațiuni. Lucrare întocmită cu ocazia împlinirii a 75 ani de înființare 1865—1940*. București 1940. p. 21 e menționat la locul al 3-lea.

²⁾ E. Demetrescu, *Influența școlii economice liberale în România în veacul al XIX-lea*. București 1935. p. 142.

³⁾ *Ibidem* p. 143.

Un asemenea institut combinat va deștepta în popor spiritul de asociere, de solidaritate și de reciprocitate... Bani nu vor dormi niciodată, vor circula necentenit și prin aceasta va crește sănătatea și prosperitatea societății, căci... circularea numerarului în corpul societății este ca circularea sângelui în corpul omului; îndată ce circularea se oprește, viața încetează, societatea piere, omul moare". W. se mărginește a schița deocamdată principiile stăruind să nu fie dobânda mai mare decât 6%. Casa de împrumut să acorde 2/3 din valoarea amanetelor. La început depozitele vor fi puține în comparație cu împrumuturile „suma împrumuturilor va covârși cu mult suma depozitelor“.

„Cine să facă acest așezământ?“ Se întreabă W., pentru a răspunde tot el: Par'că auz răspunsul celor mai mulți din cititorii mei: *Guvernul!* Fie și guvernul, dacă nu suntem în stare să facem nimic *prin noi înșine*... Eu am fost și sunt de părere că ceea ce face omul singur, prin sine, este mai bine făcut decât ceea ce face prin mijlocirea altuia"... Se teme însă că guvernul având multe de făcut, vor rămâne fără acest institut, despre a cărui utilitate crez că nu se îndoeste nimeni... Un astfel de așezământ ar trebui administrat în spirit comercial, guvernul să aibă dreptul de control și de supraveghere dar nu administrarea și direcțiunea institutului... Trebuie un *capital*, care s'ar putea aduna prin acțiuni, fiecare de câte *50 galbeni*. Tot sacrificiul care se cere dela capitaliști-acționari, este a se mulțumi pentru anii dintâi cu dobândă mai mică (5%), iar în anii următori dividenda se va mări în proporția în care crește numărul depozitelor... „Nu poeziu admite că nu voi găsi în capitala noastră *2000 de oameni*, care să sacrifice doi galbeni (căci atâta va fi diferența dobânzii) ca să facă o întreprindere atât de folositoare, atât de patriotică și atât de filantropică... înrăurirea făcătoare de bine a unui asemenea institut asupra societății și mai cu seamă asupra claselor muncitoare este mare și necalculabilă. Starea materială și morală a acestor clase se va îmbunătăți și fondatorii așezământului vor fi meritați bine dela patrie“.

Indemnul dat de Enrie Winterhalder prin coloanele *Românului* la 1860 a rămas lipsit de răsunetul așteptat din partea autorului, împărțind întocmai soarta elui emanat din condeul lui Constantin Bălcescu la 1845. Fără să fi avansat ca acesta până la tipărirea unui proiect amănunțit, publicat într'o broșură de 27 pagini, Winterhalder s'a legănat și el în iluzia că se vor găsi în capitală 2000 de bogățani, bucuroși să sacrifice câte doi galbeni pe an. Deși pornise dela ideea justă că *interesul* pune totul în mișcare, în concluzie făcea totuși apel la un spirit de sacrificiu, inexistent și inoperant pe atunci, în materie de organizare financiară. Temându-se de eventualitatea că această problemă, lăsată în grija guvernului, va fi osândită să rămână timp îndelungat nerezolvată, cum s'a și întâmplat, el pare să fi fost un propovăduitor al lozincei „prin noi înșine“, lipsit însă de curajul necesar spre a-l determina să păsească practic la împlinirea ei.

University Library Cluj

III.

Alt proiect a izvorit la 1866 din condeul lui Ioan B. Mathieu care, publicând în *Românul* (din 24 Mai și 2 Iunie 1866) articolul intitulat „*Reconstituirea creditului public în România prin crearea unei bănci ipotecare*“ fără a „intra în detalii prea circumstanțiate“, se etusiasmează difirambic pentru „singura bază materială, care este pământul — aci obiect, aci instrument, aci condițiune, aci zalog pentru toată valoarea sa... El este *capitalul* prin excelență, pentru că singur între toate capitalele este nevariabil în așezarea sa, permanent în natura sa și nesecabil în fecunditatea sa. Așa dar pământului trebuie să-i cerem un punct de razim și o pârghie pentru orice adevărată sistemă de *credit imobiliar* și pentru plățirea datoriei sale proprii“...

În privința realizării proiectului său, autorul prezenta ca „o mare eroare, o eroare capitală“ socotința că la fondarea unei bănci ar trebui capitaluri considerabile în numerar. Dimpotrivă, el ținea să afirme că „mai ales o bancă ipotecară n'are trebuință de un capital în numerar pentru a putea funcționa, un simplu

fond de operațiune (roulement) îi ajunge și aceasta pentru a înlesni începutul operațiunilor sale, căci peste câțva timp acest fond de operațiune chiar îi devine inutil putându-se întreține prin operațiunile sale proprii. Ca dovadă, citează *Banca Franciei* cu operațiuni de 30.000.000 franci pe zi (10 miliarde pe an), fără a se sluji la operațiuni de nicio centimă din capitalul său constitutiv, păstrat ca o cauciune neatinsă în privințele sale... Așezământul, visat de autorul proiectului dela 1866, nu era deci menit să fie „un stabiliment exclusiv privat”, dar toate operațiunile sale trebuiau făcute „sub controlul și privegherea Statului, care va numi pentru aceasta 1 censor și 1 inspector al Băncii. Ea va publica la fiecare 8 zile în *Monitorul Oficial* darea de seamă a situațiunii sale financiare”.

După o vastă argumentare de ordin principiar și matematic, autorul ajunge la următoarea concluziune:

„Idea nouă, ideea capitală a combinării noastre financiare este aceasta: a se servi cu numerarul, care provine din *rentele bugetului* și care nu costă nimic, pentru reînnoirea continuă a fondului de operațiune zilnică (fond de roulement) al băncii, în loc de a întrebuința pentru aceasta, *capitaluri particulare*, mai ales în acest moment. Prin acest mijloc fondul de operațiune zilnică, fiind într'adevăr nepuizabil, ar permite băncii să facă împrumuturi de sume nemărginite și să facă fără greutate plățile tuturor biletelor ce ar putea emite, până ce ele vor înlocui de tot numerarul în circulație, care în acest caz va veni neapărat să se grămădească în pivnițele băncii, unde ar rămâne inert și ca garanță a biletelor emise în locul lor.

„Apa râului se scurge drept în mare fără să producă vre-un efect util, dacă nimeni nu se gândește să întrebuințeze forța sa în trecerea ei. Dar dacă un om inteligent o dă pe alături și o face să treacă prin mecanismul unei mori, ea o va pune în mișcare, ceea ce nu va împiedeca toată apa d'a merge la mare. Numai ea va merge după ce a făcut un efect util!

„Ei bine, apa râului este *bugetul Statului!* Dacă guvernul îl cheltuiește direct, plătind cu numerarul său funcționarii sau servitorii, el nu produce niciun efect util, ca apa râului care merge neîntreruptă la mare! Dar dacă în loc de a-l cheltui direct, îl vom face să treacă prin mecanismul băncii, o va verifica și o va face în stare să de-a fărăi serviciiuri incalculabile, ceea ce nu va împiedeca de loc ca acest buget să-și împlinească în definitiv destinațiunea, adică: într'un an să nu servească până la o para la plata impiegașilor, furnizorilor sau creditorilor Statului”.

Cu toate că într'un *postscriptum* autorul acestui proiect își invitase lectorii să-i facă orice obiecțiuni, fiind dela început convins că „nu-i vor lipsi argumentele pentru a-i combate”, nici unul din lectori nu pare să fi fost ispitit a da urmare acestei invitațiuni. Astfel, a rămas și proiectul dela 1866, ca și cel dela 1860 ca și cel dela 1845 fără niciun fel de urmare practică, servind doar ca o dovadă în plus, cât de mare poate să fie, adeseori, distanța dela ivirea unei idei până la crearea condițiunilor de neapărată trebuință pentru înfăptuirea ei.

I. E.

ERATĂ

Adunarea generală ordinară a „Solidarității”

In Nrii 28—29 din 20 Iulie a. c. a „R. E.” s'a publicat darea de seamă a „Solidarității”, ce s'a ținut la Cluj în ziua de 30 Iunie a. c. — Partea finală a acestei dări de seamă, din motive regretabile, s'a cules complet greșit. — Pentru aceasta cerem scuze cetitorilor noștri. Din acest motiv ne vedem siliți a reproduce din nou

întreaga dare de seamă, partea ce urmează după raportul Consiliului de administrație către adunarea generală:

1. După citirea acesteia d-l Dr. N. Iercan, propune ca din această ședință să se exprime față de B. N. R. întreaga grațitudine și mulțumire pentru sprijinul

de totdeauna, acordat băncilor din Transilvania.

D-l Dr. N. Iercan prin cuvinte adânc simțite relevă meritele Consiliului interbancar, care a funcționat în anii de ocupație la Cluj și care se poate caracteriza că a fost locuitorul „Solidarității”, îndrumătorul și apărătorul intereselor bancare și naționale românești din Nordul Transilvaniei. Arată că în acești 4 ani a dispărut din Nordul Transilvaniei întreaga administrație românească, școala și din multe părți chiar și biserică, nu au dispărut însă și nu și-au părăsit locurile institutelor bancare, care au rămas fiind sus steagul și încrederea în vitalitatea neamului. Aceasta este deci o dovadă limpede, că institutelor noastre bancare nu sunt asociațiuni de capitaluri sau de cămătări ci sunt păstrătoarele și chivernisitoarele modestelor economii ale tuturor păturilor sociale românești.

Propune ca din această ședință să se exprime mulțumiri d-lor Dr. Emil Hațieganu, președintele Comitetului interbancar ad-hoc, Valeriu Ghircoiașu, dir. la Banca „Albina” Cluj, Iacob Moldovan, dir. la Banca Românească suc. Cluj, Aurel Bozac, dir. la Banca Centrală Cluj și Ioan Buzea dir. la Federala Pugarului din Cluj, membrii, pentru toată activitatea lor desinteresată în ogorul economiei românești din Nordul Transilvaniei în cei 4 ani de ocupație, când cu riscul vieții și al libertății lor, au rămas și apărat averile și bunurile românești.

Ce i-a ținut aici nu au fost interesele materiale, ci sufletul lor gata de jertfă.

Adunarea ia cu mulțumire la cunoștință expunerea d-lui Dr. Iercan și din această ședință se exprimă mulțumire tuturor membrilor Consiliului Interbancar din anii 1940—1944.

După aceasta raportul se primește în întregime.

	Lei	1.000.000	la	Lei	80.000.—
idem dela	1.000.000—	5.000.000	”	”	120.000.—
”	5.000.000—	10.000.000	”	”	160.000.—
”	10.000.000—	50.000.000	”	”	200.000.—
”	50.000.000—	100.000.000	”	”	240.000.—
peste	100.000.000	.	”	”	400.000.—

Taxa progresivă s'a majorat și ea la 2°/₀₀ care se va calcula tot după capitalul social.

Abonamentul gratuit la „Revista Economică” - organul oficial al Asociațiunii - și publicarea gratuită a bilanșului anual

2. D-l v.-președinte Dr. Mihai Veliciu citește raportul Comitetului de censored, care se primește,

În urma acestora se dă descărcare Consiliului de administrație și Comitetului de censored pentru gestiunea anilor 1944—1945.

3. D-l Dr. Mihai Veliciu dă censored bugetului pe anul 1946.

Ca observații la buget d-l V. Ghircoiașu constată, că bugetul este prea mic pentru ca, cu aceasta să se poată suporta cheltuielile unei reviste de specialitate și a difuzării diferitelor îndrumări către băncile asociate. Cere ca bugetul să fie luat sub o nouă cercetare și cere ca activitatea de viitor a asociației să fie mai intensă, ceea ce nu se va putea realiza cu bugetul prevăzut.

La propunerea d-lui Ghircoiașu se asociază d-l L. Bancu, care arată că „Solidaritatea” trebuie să fie nu numai asociația pentru apărarea intereselor bancare, ci ea trebuie să devină și o îndrumătoare a acestora pe toate terenurile. Cere ca biroul asociației, fie prin „Revista Economică”, fie pe altă cale, să țină la curent băncile cu întreaga legislație referitoare, cu toate ordonanțele fiscale sau de altă natură, cari interesează băncile, deoarece băncilor din provincie nu le este dată posibilitatea să fie oricând la curent cu acestea și cu întregul labirint al ordonanțelor.

În continuare d-l L. Bancu pentru atingerea acestui scop propune ca adunarea generală să dubleze taxele de contribuție anuală față de proiectul din raportul Consiliului.

Adunarea generală aprobă în unanimitate propunerea d-lui Bancu și astfel votează pentru anul 1946 taxele după-cum urmează: Taxa fundamentală la un capital de:

al fiecărei bănci membre la Asociație, se menține.

Ne mai fiind alte propuneri d-l Președinte A. Vlad mulțumește celor prezenți pentru oboseală și interesul arătat Asociației și declară adunarea generală închisă.

Funcționarii particulari sibieni la răspântia timpurilor de azi

(Urmare).

Este lucru știut, că prosperitatea unui popor sau frământările de ordin social într'o țară sunt în strânsă legătură cu starea economică.

După cum am arătat la început, buna stare economică a Sibiului se datorește unor factori naturali, adecă situației lui geografice și materialului uman superior de care dispune. Acești factori au îndeplinit un rol mai important mai ales în timpurile când mărfurile erau transportate prin cărăușie, adecă înainte de apariția drumului de fier. De sigur, că au mai fost și alți factori, care au contribuit la buna stare economică a Sibiului, cu atât mai mult, că era vorba de un ținut sărac. Unul din acești factori, mai ales în timpurile mai recente de când orașul s'a industrializat prin crearea unui număr important de fabrici, este munca, este spiritul inventiv și de creație a personalului încredințat cu partea tehnică și de organizare științifică a întreprinderilor. Fără contribuția prețioasă a acestora nici capitalul, ori cât de îndestulător ar fi el, și nici sforțările muncitorilor, ori cât de susținute ar fi ele, nu ar asigura nici existența patronilor și nici existența muncitorilor. Apoi, să ne mai gândim la lupta pe care trebuie s'o ducă în timpurile de pace o industrie mai mare contra concurenței. Oare cine organizează această luptă și succesul ei cui se datorește? Tot acestor specialiști salariați ai întreprinderilor. Nu întotdeauna aceștia sunt răsplătiți așa după cum merită. Funcționarii particulari nu pot fi decât mândrii, că în mijlocul lor se află astfel de elemente de valoare. Dar nu numai aceștia, ci oricare dintre funcționarii particulari, oameni care s'au bucurat de toată încrederea, cu o bună pregătire teoretică în meseria lor și cu ani de experiență fructuoasă în serviciul lor de toate zilele, nu au fost, cel puțin până acum, prețuiți așa cum trebuie și adaug, folosiți așa cum trebuie. Invidiați de unii, ignorați și sfidați de alții, s'au aflat totdeauna, am putea spune, între ciocan și nicovală.

Funcționarilor particulari, cu mici excepții, nu li s'au dat posibilitatea să se afirme în viața publică. Și câte nu ar fi putut realiza ei în treburile obștești, prin spiritul lor de inițiativă, de organizare și de ordine. De multe ori chiar în instituțiile create pentru ei, intrușii îi copleșeau. În gospodăria comunei nu i-am văzut niciodată și ce contribuție prețioasă ar fi putut aduce. Aici nu puteau ajunge pentru că totul era acaparat de anumiți profesioniști, așa ziși „distinși prieteni politici”, al căror unic scop era să-și creieze cât mai repede și temeinic rosturi cu venituri cât mai constante și substanțiale.

È vorba de epoca dinainte de 1938. Era o stare de lucruri paradoxală. Pe de o parte era libertate, libertate în sensul, că oricine putea critica, aduce injurii nedovedite, defăima persoane cărora nu li se

putea imputa decât că nu sunt de aceeași părere, sau că le stau în cale. Pe de altă parte însă intoleranța era la loc de frunte, vrajba pusese stăpânire pe Români, neîncrederea își făcuse loc între naționalitățile conlocuitoare, ba se făcea deosebire între Români după confesiune sau chiar după regiune.

È un trecut nu prea îndepărtat și tocmai de aceea îl cunoaștem cu toții și îi cunoaștem povara păcatelor, pe care le poartă. A fost o stare de lucruri, care ne-a ținut pe loc, ba chiar ne-a dat în unele privințe înapoi.

Nu ne mai putem întoarce la ce a fost. A stăruii, înseamnă a te lupta cu morile de vânt ca Don Quichotte.

Soarta, cum este credința popoarelor, ca și ne-cunoscutul, ne aduce adese necazuri sau nenorociri. Nu există însă ceva mai de neînțeles, mai lipsit de logică, decât oamenii înșiși, ei între ei, să-și creieze necazuri și să-și aducă nenorociri.

Răspântia de timpuri, la care am ajuns în prezent, ea însăși ne arată drumul adevărat, drumul mântuirii pe care trebuie să apucăm. Și pentru acest drum, ca și pentru oricare altul, trebuie să fim pregătiți.

În ce privește funcționarii particulari, prin felul ocupațiilor lor, prin felul vieții pe care au dus-o, putem spune, că prea puține din păcatele trecutului, de care am făcut amintire, apasă asupra lor. Țin să adaug însă, că o astfel de stare de lucruri în acest trecut apropiat nu a fost numai la noi, în țara noastră, ci a fost un rău de care au suferit mai mult sau mai puțin și alte popoare.

Desigur, acest rău nu a bătuit la fel în toate părțile.

Funcționarilor particulari, dacă li s'ar putea face vreo imputare, li s'ar putea aduce vreo vină, este aceea că au stat de o parte, că au tolerat să se facă lucruri permise, dar și nepermise, fără să fi reacționat. Nu au reacționat pentru că erau copleșiți de muncă de răspundere și de grijele de toate zilele și mai ales pentru că nu erau solidari.

Vieța muncitorilor manuali și a celor intelectuali este strâns legată de viața economică a Sibiului. Prima este mai ușoară atunci când a doua cunoaște o epocă de prosperitate, iar când aceasta din urmă trece prin criză, consecințele sunt simțite de aproape de toată lumea muncitorească. Dar tot atât de adevărat este, că atunci când viața economică a orașului nostru nu este influențată de factori din afară, atunci bunul mers și prosperitatea acesteia depinde în primul rând de stăruința și de munca tuturor angajaților care ostensesc în câmpul ei de activitate.

Sibiul își datorește existența sa vieții economice. Funcționarii particulari ca factor de producție în

această viață economică ocupă primul loc. Trebuie deci să și arate că merită această onoare.

Pe de altă parte nu trebuie să uităm nicio clipă măcar, că țara noastră a ieșit din acest războiu cu mari pierderi în oameni, cu mari distrugerii de averi ale Statului, ca și ale particularilor. Trebuie refăcut în bună parte inventarul viu și mort în agricultură, ba trebuie chiar sporit. Industria pe care cu mare greutate ajunsesem să o infiripăm înaintea acestui războiu, va trebui să fie bine pusă în picioare, așa fel să poată produce cât mai mult. Să ne mai gândim și la datoria publică, sporită neînchipuit de mult în anii războiului, precum la obligațiunile pe care le avem de pe urma acestui războiu.

Este vorba de o operă uriașă. La această operă fiecare îns în stare de a munci, va trebui să-și aducă din plin contribuția. Vor trebui puse de toată lumea efortări de durată, mai mari decât cele de până acum.

Pofta de câștiguri și de speculă vor trebui înlocuite cu un și mai accentuat spirit de inițiativă și de creație. Organizarea științifică a muncii în toate domeniile, care ne-a preocupat prea puțin înainte de 1939, trebuie aplicată pretutindeni în agricultură, în industrie și în comerț. Ea ne va face munca mai ușoară, mai plăcută și mai spornică, dându-ne curajul de care vom avea nevoie în anii ce vor urma.

Un lot destul de important din această muncă obștească a țării, revine Sibiului nostru și când spunem aceasta trebuie să ne gândim la industria și comerțul sibian. Ori, în munca acestora, funcționarii particulari sibieni au o chemare și o răspundere dela care nu pot da înapoi.

Cum vor putea răspunde cât mai bine acestei chemări?

Pentru ca un lanț să fie cât mai rezistent, fiecare verigă trebuie să fie tare și bine sudată. Ca să avem un corp al funcționarilor particulari cu cât mai multă solidaritate, cu cât mai mult prestigiu și cu cât mai multă putință de realizare se impune deci imperios să fie cât mai bine pregătit fiecare membru din punct de vedere cultural și profesional. Tinerii care se dedică acestei cariere, trebuie să fie preocupați într-o măsură egală și de formarea caracterului, căci un bun funcționar particular, ori unde ar activa el, trebuie să dea dovadă de statornicie, să se bucure de multă încredere și să fie capabil de multă muncă. Trebuie să fie om de cuvânt. Trebuie să fie altruist și loial, să țină la adevăr și să lupte pentru dreptate. Prin spiritul de solidaritate ce-l va cultiva totdeauna, va contribui și asigura coeziunea ce trebuie să existe între toți membrii corpului din care face parte. Spiritul de demnitate îl va face să păstreze obiectivitatea în critică și să se impună față de subalterni, dacă este cazul, precum și față de patron. Va avea convingerea neclintită, că orice situație nu se câștigă decât prin merite dobândite prin muncă cinstită, corectitudine și însușiri personale. Nu își va pierde răbdarea și nu va căuta niciodată să-și facă singur dreptate, fiindcă în propria sa cauză nu poate fi nimeni judecător.

În viața ce va urma după acest războiu, funcționarul particular ca și toți semenii lui din toate ra-

murile de activitate ale țării, vor trebui să pună iarăși la loc de cinste principiul ierarhiei valorilor, singurul care poate asigura echitatea și armonia în câmpul muncii, ca și în societatea noastră.

Vom putea fi solidari numai atunci când vom avea încredere deplină unii în alții. Dorim sincer, ca o greșală din trecut să nu se mai repete, aceea a neîncrederei, care din nenorocire a domnit înaintea acestui războiu, poate mai puțin în lumea noastră a funcționarilor particulari, având drept cauză deosebirea de naționalitate. La noi a fost numai neîncredere, în alte State a fost chiar neînțelegere. Să luăm pildă din nenorocirile care s'au abătut asupra țărilor în care naționalitățile conlocuitoare nu s'au putut înțelege. Neînțelegerea, ca și neîncrederea dealfel între naționalități, nu face decât să încetinească evoluția vieții de Stat și în deosebi a vieții economice. În această privință este necesară o apropiere între membrii noștri pentru a ne cunoaște cât mai bine, căci oamenii cari se cunosc se și înțeleg.

De ce să nu existe armonie deplină între oamenii de neamuri diferite, cărora soarta le-a hărăzit să-și ducă existența laolaltă pe aceste meleaguri de atâta amar de vreme? Numai prin armonie ele vor putea conlucra pentru prosperitatea regiunii noastre și a Țării noastre.

În trecutul lui istoric atât de bogat, Sibiul a cunoscut multe evenimente însemnate care au influențat viața lui în bine sau în rău. Și dacă războaie și revoluțiuni i-au cauzat răni, acestea s'au vindecat și viața s'a refăcut iarăși prin munca și priceperea harnicilor săi locuitori. La umbra și în liniștea zidurilor medievale, Sibienii după fiecare nenorocire, care s'a abătut asupra lor, și-au reluat și dus mai departe munca lor ordonată, cu același optimism robust și imbold către creație. Apa trece, pietrele rămân. După furtună cumplită și amăgire izbăvitoare, Sibienii vor cunoaște iarăși zile senine. Aceste zile vor deveni mai mult sau mai puțin senine, după felul cum vom ști să ne purtăm noi cei cari însuflețim, cei care dăm viață avuțiilor din această urbe și din acest ținut.

Să ne coborim în adâncul sufletului nostru, de unde să luăm cele mai curate forțe, pe care apoi să le dăm cu toată generozitatea muncii noastre, care să fie și a tuturor, creatoare de noi bunuri și de armonie socială. Nimeni să nu zăbovească.

Emblemele metalice ale micilor ateliere de sub zidurile de apărare de altădată ale cetății, vor fi scoase din nou la lumină și vor cunoaște o strălucire și mai vie. Ușile de fier vechiu ale caselor de comerț, se vor deschide larg și un suflu nou de viață va pătrunde din plin în încăperile ținute atât de mult închise. Coșurile fabricilor vor fumea iarăși toate și lucrul se va întezi sub mâna harnică a unui muncitor conștient de menirea lui în rosturile economice ale Patriei.

I. N. BRATU

(Sfârșit).

Din trecutul Băncilor românești din Ardeal.**Banca „Frăția” din Agnita**

Am arătat într'o comunicare din trecut, cu câtă greutate s'au putut înființa băncile românești în Ardeal și Banat și peste tot în vechea Ungarie a conților și politicienilor șovinști...

Arătăm acum, cum a luat ființă Banca „Frăția” din Agnita și ceva din activitatea ei, după o corespondență din „Telegraful Român”, publicată în Nr. 20—1929, cu sugestivul titlu:

Așezământ infloritor

Banca „Frăția”, în 29 Februarie 1929, și-a ținut a 22-a adunare generală în orașul Sighișoara — Capitala jud. Târnava Mare, — cu rezultat îmbucurător. Din trecutul acestui institut, amintim următoarele momente:

Înainte cu 23 ani, preoțimea noastră ortodoxă din protopopiatul Agnita, — în anul 1906, — la inițiativa și stăruința șefului tractual venit atunci aici, azi octogenarul protopop în retragere *Ioachim Munteanu*, (decedat în etate de 94 ani și înmormântat în cavoul familiar din cimitirul ort. central în Sibiu — fiind ultimul cleric rămas de pe timpul și din preajma Marelui Arhiepiscop Șaguna, despre care scrie în memoriile sale „Crâmpoie din viața mea” etc., fiind și autorul Monografiei comunei Gura-râului ș. a.), — a decis înființarea unei bănci cu sediul în Agnita. Dificultățile unui modest început, într'un târgușor cu minoritari bine situați, cu vechi instituțiuni similare în plin progres, în mersul ei normal, încet și sigur, banca într'u nimic n'a fost stingherită, din contră, dela începutul activității sale a fost în situație, a distribui ajutoare corespunzătoare din venitele ei anuale, parohiilor mai lipsite, pentru trebuințe bisericesti și școlare.

La insistența unor intelectuali, banca „Frăția” acum 5 ani a fost strămutată la Sighișoara, unde în scurt timp a fost adăpostită în casele proprii, rămânând la Agnita sucursala (tot în casele protopopești).

Acționarii, întruniți în ultima adunare generală, între care mulți preoți din județul Târnava-mare, cu unanimitate au decis ridicarea capitalului societății dela 3.500.000 Lei deplin

vârșaji la 5.000.000 Lei. În urma acestei împrejurări, atrag atențiunea onor. preoțimi din județul nostru asupra acestei instituțiuni, care este o putere și o mândrie a noastră, și al cărui bilanț s'a publicat în „Telegraful Român” din 6 Februarie a. c., Nr. 11.

Un institut românesc solid se impune tocmai în reședință de județ, ca să poată satisface cererile românilor din împrejurime, ca pe viitor să înceteze anomalia, ca românii să formeze în mare parte clientela băncilor străine. Sprijinirea băncii „Frăția” e prin urmare drept și datorință pentru ori care bun român din aceste locuri.

C.

* * *

Așa glăsuște un bun român „C”, și credem că și azi e nimerit, ca să ascultăm de sfatul său înțelept!

Mai reese din cele de sus, râvna preoților noștri de odinioară, de a înființa institute bancare, care să ajute — cum a făcut „Frăția” — bisericile și așezămintele culturale românești, stâlpi ai neamului.

În încheiere, mai amintesc, că subsemnatul, fiu al fondatorului băncii „Frăția”, am fost primul ei secretar, fiind atunci absolvent de Teologie și student în drept, iar primul și cel mai harnic și credincios colaborator, în calitate de casier, apoi dirigitor al băncii, al directorului și fondatorului „Frăției”, protopopului *Ioachim Munteanu*, organizatorul vieții bisericesti, culturale, economice etc. românești de pe Valea Hârtibaciului, a fost neobositul fost subofițer de jandarmi *Pavel Crișan*, din Cluj-Mănăștur, care prin caracterul și îndemânarea câștigată, a ajuns sufletul mișcării românești din acele părți, aducând reale foloase obștei românești în toate ramurile vieții de pe meleagurile Agnitei...

Să nu ne uităm de faptele bune ale marilor noștri înaintași, fie morți, fie în viață, pentru ce au făcut ei — sub egida bisericii și a credinței naționale-culturale — neamului nostru!

Dr. EUGEN MUNTEANU-MĂRGINEANU.